

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ВУГЛЕВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ**

*Пашкевич М.С., д.е.н., завідувач кафедри обліку і аудиту,
Макурін А.А., аспірант,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Вуглевидобувна галузь в Україні представлена інтегрованими вуглевидобувними об'єднаннями. Об'єднання складаються з окремих підприємств – шахт, кожна з яких являє собою самостійну виробничу одиницю (підприємство), але без права юридичної особи. У процесі видобутку корисних копалин між окремими підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання відбуваються операції передачі основних засобів від одного підприємства(шахти) до іншого, що пов'язано з виробничою доцільністю збільшення або зменшення кількості одиниць необоротних активів у використанні того чи іншого підприємства об'єднання.

З точки зору набуття або втрати майнових прав на передані основні засоби від одного підприємства до іншого, процес передачі для об'єднання в цілому не має значення, оскільки в консолідованих необоротних активах об'єднання нічого не змінюється ані у кількісному, ані у якісному аспекті. Також у консолідованій звітності об'єднання не буде відображена інформація, з якого підприємства і на яке були передані певні необоротні активи.

Однак, для кожного окремого підприємства об'єднання процес передачі основних засобів має дуже велике значення, оскільки зменшення або збільшення основних засобів, що використовуються в процесі виробництва, прямо впливає на витрати, пов'язані з амортизацією та поточним ремонтом основних засобів, що, у свою чергу, позначається на загальній ефективності діяльності цього підприємства. Якщо ефективність функціонування вуглевидобувного об'єднання може змінитися не суттєво, то ефективність діяльності окремих підприємств, які брали участь у процесі передачі основних засобів, може коливатися достатньо різко, що впливатиме на прийняття рішень про внутрішній розподіл ресурсів у межах об'єднання.

Разом з цим, ефективність діяльності окремих підприємств у межах вуглевидобувного об'єднання оцінити достатньо об'єктивно не представляється можливим через те, що відсутній облік операцій з передачі основних засобів між підприємствами, який би був організований таким чином, щоб на основі отриманих у результаті обліку даних можна було б оцінювати ефективність використання основних засобів підприємства, які були у використанні підприємства тривалий час і які були щойно передані підприємству.

Таким чином, проблема відсутності обліково-аналітичного забезпечення операцій з передачі основних засобів між підприємствами вугледобувного об'єднання є актуальною з точки зору підвищення ефективності управління його основними засобами.

У вугледобувній промисловості України функціонують вертикально та горизонтально інтегровані вугледобувні об'єднання. Наприклад, ПАО ДТЕК «Павлоградвугілля», ДП Шахтоуправління «Сніжнеантрацит» тощо. В Україні відсутнє нормативне регулювання організації системи бухгалтерського обліку для інтегрованих вугледобувних об'єднань, внаслідок чого вони мають певну ступінь свободи у формуванні обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

В управлінні інтегрованим вугледобувним об'єднанням складається консолідована фінансова звітність, яка у деяких випадках не представляє інформації, на основі якої можна об'єктивно та достовірно зробити висновки щодо фінансово-економічного стану, і, особливо, витрат, пов'язаних з основними засобами, кожного окремого підприємства в об'єднанні. Це гальмує прийняття ефективних управлінських рішень щодо оптимізації витрат, розподілу ресурсів між підприємствами тощо.

У той же час, ефективність роботи кожного підприємства об'єднання залежить від прийнятих управлінських рішень, які повинні бути унікальними і розробленими саме для цього підприємства, залежно від його фінансово-економічного стану.

Також не врегульовані питання щодо обліку основних засобів в операціях їх передачі між окремими підприємствами в об'єднанні, призводять до викривленої інформації, щодо витрат, пов'язаних з цими основними засобами на кожному підприємстві окремо.

Виникає парадоксальна ситуація. Права юридичної особи, а значить і майнові права на усі активи, включаючи основні засоби, має об'єднання. Окремі підприємства у цьому об'єднанні не мають майнових прав на основні засоби, але первинний облік і калькулювання витрат, пов'язаних з амортизацією та ремонтом цих основних засобів, проводять самостійно, і являють собою об'єкт оцінки з точки зору ефективності діяльності. Відсутність же деталізованого бухгалтерського обліку основних засобів та витрат, пов'язаних з ними, у процесі передачі між підприємствами об'єднання, призводить до інформаційних викривлень та не обґрунтованих економічних оцінок. Наприклад, самостійна виробнича одиниця (підприємство), яка отримала основні засоби від іншої виробничої одиниці може використовувати їх у процесі виробництва, але в своєму обліку цю інформацію не відображати. Тоді виникає питання про те, яку економічну ефективність має підприємство-донор та підприємство-реципієнт у зв'язку з фактичною зміною основних засобів у кількісному та вартісному виразі. Очевидно, що ефективність діяльності та стан основних засобів на цих двох підприємствах, визначені за балансом та фактично будуть відрізнятися. Виникає питання про те, у балансі якого підприємства відображати знос та амортизацію

переданих основних засобів; у чий звіт про фінансові результати включати витрати на ремонт тощо.

Крім цього, при передачі основних засобів, виникають транспортні витрати, які також необхідно відобразити в бухгалтерському обліку, але не зрозуміло, яке саме підприємство (підприємство-отримувач чи підприємство, яке передає основні засоби) повинне їх відобразити в своєму обліку. Також не зрозуміло, які повинні бути при цьому аналітичні регістри.

До того, при передачі основних засобів від одного підприємства до іншого необхідно враховувати стан основних засобів (знос та накопичену амортизацію). Наприклад, якщо основні засоби, які використовуються на підприємстві-отримувачі, мають низький рівень зносу, тобто відносно нові або нещодавно модернізовані, і це підприємство отримує від підприємства-донора основні засоби високого рівня зносу, то середній рівень зносу основних засобів на підприємстві-отримувачі підвищиться. В свою чергу, цей усереднений показник вплине на розрахунок ефективності використання основних засобів підприємства-отримувача.

Недосконалість системи обліку операцій між окремими підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання можна пояснити відсутністю їх документального забезпечення, що призводить до низького рівня репрезентативності та релевантності облікової інформації для суб'єктів запиту. Тому прийняття рішень щодо передачі основних засобів і управління витратами, пов'язаними з такими операціями, не можливе внаслідок відсутності достовірної інформації про них по кожному підприємству об'єднання.

Список літератури:

1. Петрук О.М. Особливості бухгалтерського обліку витрат підприємств вуглевидобувної промисловості в контексті євроінтеграції / О.М. Петрук, М.С. Пашкевич, А.А. Макурін // Науковий журнал Економіка і Фінанси.-№ 11 (листопад), 2014. – С. 61-68.
2. Концептуальна основа складання і подання фінансових звітів // Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) 2004. – Ч. 1, 2; пер. з англ. / за ред. С.Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1232 с.
3. Камлик М.І. Бухгалтерський облік та звітність в Україні : зб. норм.-прав. Активів / уклад. М.І. Камлик. — К. :Атіка, Літера ЛТД, 2001. — 752 с.

АМОРТИЗАЦІЯ: ВИБІР МЕТОДІВ НАРАХУВАННЯ

*Гуржий Н.В., асистент кафедри обліку і аудиту,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Основне питання амортизаційної політики – обрання методу амортизаційних відрахувань. Щоб відповісти на це запитання, треба детально розглянути усі існуючі